

Lutkovno gledališče Maribor

VONJ PO MLADOSTI PRVI

I Organizacija

Lutkovno gledališče Maribor (LGM)¹ je bilo ustanovljeno leta 1973 z združitvijo dveh ljubiteljskih lutkovnih gledališč v mestu, kot začetek profesionalnega delovanja pa je zabeležena sezona 1974/75.²

Gledališče deluje v prenovljenem minoritskem samostanu ob reki Dravi, v jugozahodnem vogalu mestnega obzidja med Sodnim stolpom in Žičkim dvorom.³ Prenovljeni prostori, nič več v sakralni, vojaški ali bivalni funkciji, zagotavljajo nadstandardno podporo za sodelovalno umetniško ustvarjanje lutkovnih, sorodnih uprizoritvenih in glasbenih vsebin ter predstavljajo pogost ustvarjalni navdih.

Poslanstvo gledališča je produkcija in postprodukcija lutkovnih predstav, namenjenih vsem starostnim ciljnim skupinam na lastnih prizoriščih, po Sloveniji in v svetu. Osnovno vodilo pri oblikovanju programa je kakovost pri izbiri besedil, tem in umetniških sodelavcev. Gledališče si dosledno prizadeva zagotavljati najširšo dostopnost raznolike, kakovostne in razvojno usmerjene produkcije za vse skupine občinstev. LGM je producent in organizator dveh pomembnih lutkovnih festivalov, mednarodnega Poletnega lutkovnega pristana in nacionalnega Bienala lutkovnih ustvarjalcev Slovenije.

Zaveza gledališke ekipe je tudi razvoj spremljevalnih kulturno-vzgojnih vsebin s področja lutkovne umetnosti in medpodročnih polj, skrb za lutkovno dediščino ter upravljanje prizorišč kulturne četrti Minoriti,⁴ namenjene programom sodobnega plesa in drugih uprizoritvenih umetnosti, vizualnih, avdio-vizualnih umetnosti in filma, glasbenih umetnosti, knjige idr.

¹ <https://www.lg-mb.si/>

² <https://www.lg-mb.si/o-gledaliscu/>

³ <https://www.lg-mb.si/samostan/>

⁴ <https://www.minoriti.si/o-minoritih>

II Dejavnosti razvoja občinstev

LGM s programskim prepletom lastne uprizoritvene produkcije in kulturno-vzgojnih programov z razstavami, s projekcijami filmov in animiranih filmov ter z drugimi umetniškimi zvrstmi trajno širi svoj program in uspešno nagovarja vse širši krog obiskovalcev.

Dejavnosti razvoja občinstev izvajajo v več smereh:

- ohranjanje obstoječe publike: družine, organizirane skupine iz vrtcev in osnovnih šol
- krepitev sodelovanja s srednjimi šolami in fakultetami
- krepitev ustvarjalnih sodelovanj za vključevanje občasnih in novih (odraslih) občinstev

Gledališče je zasnovalo niz podpornih dejavnosti za učinkovito zagotavljanje dostopnosti:

- časovno razpršen program na domačih prizoriščih in premišljen urnik gostovanj po zaledju, regiji, Sloveniji in tujini⁵
- ugodnosti pri nakupu vstopnic in ponudba darilnih bonov⁶
- preprost in udoben spletni nakup⁷
- trije starostno definirani abonmaji (3+, 5+ in 15+) z izborom kakovostnih domačih in gostujočih predstav kot podpora gledalcev pri izbiranju v smislu vsebine in cene⁸

Številne so tudi oblike in metode ustvarjalnega sodelovanja z raznovrstnimi javnostmi:

- organizirana predstavitev sezone za učitelje in vzgojitelje, posebni ogledi predstav zanje, dopolnjeni s pogovori po predstavah
- predstavitvena in pedagoška gradiva, vključno z ustvarjalno komunikacijo na daljavo⁹
- spletni cikel *Animirana poezija* v sodelovanju z Založbo Pivec¹⁰
- niz spremljevalnih dejavnosti ob umetniški produkciji, npr. medpodročni cikel *Iz knjige na oder* v sodelovanju z Mariborsko knjižnico¹¹
- medgeneracijski participativni projekti, npr. *Sprehod skozi čas*¹²
- strokovna praksa za dijake in študente
- seminarji, razprave in pogovori za strokovno in širšo javnost
- dve povsem raznovrstni in široko vključujoči festivalski platformi
- muzejska razstava lutk z razširjeno resničnostjo

⁵ <https://www.lg-mb.si/lutkovni-program/>

⁶ <https://www.lg-mb.si/blagajna/>

⁷ <https://lg-mb.mojekarte.si/si/celotna-ponudba.html>

⁸ <https://www.lg-mb.si/abonmaji/>

⁹ <https://www.lg-mb.si/naredi-sam/>

¹⁰ <https://www.lg-mb.si/animirana-poezija/>

¹¹ <https://www.lg-mb.si/ustvarjalna-sodelovanja/iz-knjige-na-oder/>

¹² <https://www.lg-mb.si/ustvarjalna-sodelovanja/sprehod-skozi-cas/>

LGM organizira dva lutkovna festivala:

- mednarodni Poletni lutkovni pristan
- nacionalni Bienale lutkovnih ustvarjalcev Slovenije

Poletni lutkovni pristan¹³ (od 1992) je široko znan in priljubljen del poletnega dogajanja v mestu. Vsak avgust si slikovit program ogleda več tisoč obiskovalcev, festival pa vključuje najboljše tuje in domače lutkovne predstave za otroke in za odrasle, ustvarjalne delavnice, razstave, prostorske postavitve in druge spremljevalne dogodke. S podporo Ministrstva za kulturo RS in Mestne občine Maribor festival letno povabi najboljše, kar ponuja lutkovni svet. Iz leta v leto se krog občinstva širi, ne samo Mariborčani in okoličani, vedno pogosteje ga obiskujejo tudi (domači in tuji) turisti. Program spremlja otroška žirija, ki izbere najboljšo predstavo za otroke in ji ob zaključku festivala podeli nagrado **zlata žirafa**.

Izbor tujih predstav je skrbno zasnovan, izhaja iz spremljanja uveljavljenih mednarodnih festivalov in na podlagi prijav. Osrednje prizorišče festivala je Avditorij LGM, ki z velikim številom sedežev in izjemnim ambientom nudi nepozabno lutkovno doživetje. Predstavam, ki potrebujejo posebne uprizoritvene pogoje, so na voljo ostali prostori v LGM, npr. Velika dvorana, Mala dvorana, Studio LGM, Minoritska cerkev in druga prizorišča.¹⁴

K festivalskemu sodelovanju pristopajo številne mestne kulturne organizacije, med njimi Umetnostna galerija Maribor, Narodni dom/Art kamp, KUD Moment, Pekarna Magdalenske mreže/StopTrik in druge.

¹³ <https://www.lg-mb.si/poletni-lutkovni-pristan/>

¹⁴ <https://www.lg-mb.si/prizorisca/>

Festivalski utrinki. Foto Boštjan Lah.

Bienale lutkovnih ustvarjalcev Slovenije¹⁵ je osrednji nacionalni lutkovni festival, ki ga LGM organizira v strokovnem sodelovanju z Ustanovo lutkovnih ustvarjalcev.¹⁶ Festival predstavlja najboljše slovenske lutkovne predstave preteklih dveh sezon s težnjo k umetniškimi presežkom na področju lutkovne ustvarjalnosti in nagrajuje najboljše avtorske stvaritve. Poteka bienalno in je organiziran v letih z liho letnico. Program sestavljajo trije programski sklopi, in sicer tekmovalni, spremljevalni in dodatni program. Tekmovalni in spremljevalni program izbere selektor, število tekmovalnih predstav je načelno omejeno na od osem do deset uprizoritev. Posamezne enote vseh treh sklopov se lahko uvrstijo v *showcase*, namenjen domačim in tujim gostom festivala, organizatorjem, umetniškim vodjem, selektorjem in drugim. Bienale je osrednja področna platforma, ki združuje deležnike na področju lutkovne umetnosti v izmenjavi izkušenj, profesionalni diskusiji in strokovnem usposabljanju, tudi na področju lutkovne kritike.

¹⁵ <https://www.lg-mb.si/bienale-lutkovnih-ustvarjalcev-slovenije/>

¹⁶ <https://ulu.si/>

Lutkovni muzej Maribor¹⁷ se je odprl novembra 2022. Predstavlja izbrane lutke, kostume in scenske elemente. Zbirka omogoča pogled v bogato zgodovino delovanja Lutkovnega gledališča Maribor. Nagovarja posamezne obiskovalce, organizirane skupine iz vzgojno-izobraževalnih zavodov in turiste, obenem pa nudi prostore in opremo za dodatne pedagoške programe.¹⁸ Na voljo so tudi lutke, s katerimi se lahko obiskovalci preizkusijo v lutkovni animaciji.

V sodelovanju z Društvom za sodobno umetnost X-OP in KIBLA2LAB so pripravili aplikacijo LutkAR, ki prikazuje razstavljenih eksponatov snovne kulturne dediščine nadgradi s sodobnimi tehnologijami in novomedijskimi postopki. LutkAR je zabavna in poučna aplikacija, ki razstavi prostor dodatno oživi z oblikami razširjene resničnosti (Augmented Reality – AR), z avdio-vizualno produkcijo ter s kombinacijo izvirnega slikovnega materiala in fotogrametrije.

¹⁷ <https://muzej.lg-mb.si/#>

¹⁸ <https://www.lg-mb.si/lutkovni-muzej/>

III. Vključevanje mladih občinstev

Razvoj občinstva v LGM temelji na skrbno pripravljenem vključevanju osrednjega ciljnega občinstva, otrok in njihovih odraslih, predvsem organiziranih skupin iz vrtcev in šol. Zato nagovarjajo odrasle v želji, da ti prepoznajo pomen obiska lutkovnega gledališča za razvoj otrokovega estetskega čuta, socialnih kompetenc, domišljije in spoznavanja novih svetov, pregnetih in oblikovanih v umetniške forme.

Ponudbe in nagovori so pripravljene v obdobju, ko v vrtcih in šolah načrtujejo letni program dela, zelo jasno so zastavljeni, vključujejo nabor ustreznih predstav za določeno starostno skupino, izpostavljene so teme in vnaprej določeni razpoložljivi termini ogledov. Ob koncu sezone organizirajo še srečanje z mentorji, kjer jim predstavijo novosti prihajajoče sezone, vključno s kulturno-vzgojnimi vsebinami. Ta strategija ima dober odziv in gledališču omogoča stabilno načrtovanje sezone, skupine pa so deležne znatnega popusta ob sezonskem naročilu vsaj treh predstav.

Nabor kulturno-vzgojnih programov je izjemno širok, opredeljen v dveh skupinah glede na način obiska, in sicer za organizirane skupine iz vrtcev in šol¹⁹ ter za posameznike.²⁰

Lutkovni drobnogled predstavlja lutkovne tehnologije in poklice v lutkovnem gledališču. Program je primeren tudi kot vsebina kulturnega dneva za vrtce, osnovne in srednje šole ter za fakultete, vsebina in dolžina se prilagajata starosti in interesom udeležencev.

Lutkovna rokodelnica je program, v katerem udeleženci spoznajo različne vrste lutkovnih tehnologij ter se s strokovnim vodenjem sami preizkusijo v ustvarjanju. Program je primeren tudi kot vsebina tehniškega ali kulturnega dneva, vsebina in dolžina sta prilagodljivi.

Pogovori po predstavah omogočajo postavljanje vprašanj o izbrani predstavi in z njo povezanih temah. Organizirani so za abonente abonmajev Zverinica (5+) in Jozefina (15+) ter za organizirane skupine po povpraševanju.

Minoritska pot vodi skozi prostore obnovljenega minoritskega samostana iz 13. stoletja. Kompleks, ki ga gledališče naseljuje in zajema tudi minoritsko cerkev, je pomemben in zanimiv zapis zgodovine Maribora. Minoritska pot vodi skozi stare hodnike in kleti, vse do nekdanje cerkve, ob tem pa udeleženci spoznajo zgodovino samostana. Program se izvaja v treh različicah,

¹⁹ <https://www.lg-mb.si/za-vrtce-in-sole/>

²⁰ <https://www.lg-mb.si/za-posameznike/>

namenjenim različnim starostnim skupinam obiskovalcev: Mini pot (3+ in 5+), Mitska pot (9+) in Minoritska pot (12+ in 15+).

Mlada lutkomanija je praktični seminar, namenjen dijakom in študentom, ki vodi skozi vse faze ustvarjanja lutkovne predstave. Izhaja iz izbire uprizoritvene predloge z mislijo na naslovnika, razvija se z oblikovanjem likovne podobe in preko izdelave opreme skozi serijo vaj pripelje do produkcije.

Lutkovne počitnice so tedenske ustvarjalne delavnice za otroke, organizirane med jesenskimi in zimskimi počitnicami ter ob zaključku mednarodnega festivala Poletni lutkovni pristan. Udeleženci lahko razvijajo svojo domišljijo in ob pomoči usposobljenih mentorjev izdelajo lutko ali kako drugače izrazijo svojo ustvarjalnost.

Lutkovni vse najboljše! je program, ki otrokom omogoča kakovostno in ustvarjalno praznovanje. Slavljenec si z gosti ogleda predstavo ali obiše lutkovni muzej, nato pa vsak otrok z mentorsko podporo izdelava svojo lutko.

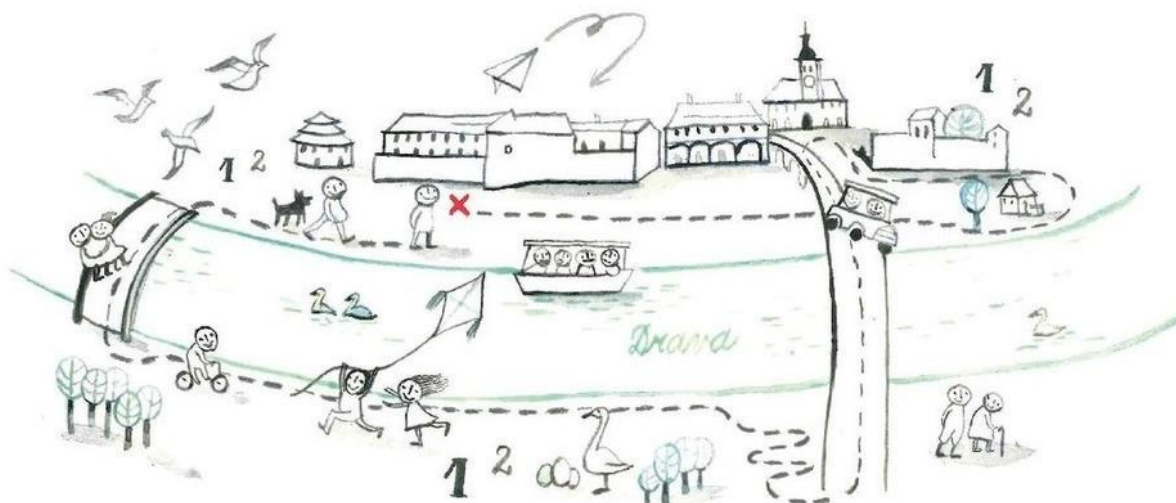

IV Interaktivni sprehodi

»Mesto lahko živi svojo zgodovino samo skozi opazovalca. Brez nekoga, ki bi mesto videl, bral in slišal, je zgolj maketa, izpraznjena vsebine. Šele v interakciji s človekom urbani prostor zaduha in spregovori o sebi. Pove svojo zgodbo. Prebivalci mesta najpogosteje niso tisti, ki mestno zgodbo berejo, temveč tisti, ki jo soustvarjajo, ne da bi se tega zavedali. So njeni pisci. Tkejo jo v urbano pokrajino. Zato da bi mesto zares videli, je včasih potreben odmik od vsakdanjosti življenja. Treba se je odpreti klicu: 'Poglej me, da ti povem, kdo sem in kdo so tisti, ki me delajo to, kar sem',« je v uvodniku v priročnik *Kam me nese? Prav me nese*.²¹ med drugim zapisala Jasmina Jerant, vodnica, raziskovalka in avtorica pri zavodu Urbana Vrana.

In tudi LGM, umeščen v najstarejšem delu mesta ob reki Dravi, v svoj dodatni program vključuje dva inovativna interaktivna sprehoda:²² **Potepini in Drava pa še kar teče ...**

Potepini so nastali v sodelovanju z Zavodom Cona²³ in so namenjeni otrokom in njihovim odraslim. Obiskovalci se s telefoni in slušalkami odpravijo po vnaprej načrtani poti ob Dravi. Edinstveno zvočno doživetje sprehajalce poveže z okoljem na nov, umetniško doživet način. Aplikacija je na voljo v slovenskem, angleškem in nemškem jeziku.

²¹ https://kulturnibazar.si/wp-content/uploads/2022/03/Kulturne-poti-po-Sloveniji_fin.pdf

²² <https://www.lg-mb.si/sprehodi/>

²³ <https://www.cona.si/slo/>

V Drava pa še kar teče ...

Performativni zvočni sprehod *Drava pa še kar teče ...* je nastal v sodelovanju z Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani²⁴ kot praktični zaključek magistrskega študija Oblike govora igralka LGM Barbare Jamšek. Ob njej je soavtorica zasnove Katarina Klančnik Kocutar, avtor glasbe in zvočne podobe Marko Jakopanec, avtorja likovne podobe Darka Erdelji in Lucijan Jošt, avtor videa Boris Kolar, oblikovalec svetlobe Miljenko Knezoci, asistent pri prostorski postavitvi Urban Saletinger. Študijski mentor je bil red. prof. Tomaž Gubenšek.

Navdih za projekt je nenavadna in bogata zgodovina samostana/vojašnice/prebivališča/gledališča, v katerem domuje LGM, ter njegova povezava z mestom in mestno zgodovino. Projekt ne sledi faktografski in stvarni zgodovini, pač pa umetniško preoblikovani pripovedi v izbranih odlomkih romanov, pesmi in navedkov iz zgodovinskega besedila. Tako se poigrava z dejstvi, jih perpetuira, nadgrajuje, orisuje atmosfere, strahove, spomine ... Stavbni kompleks s svojo bogato zgodbo nosi možnosti za izjemne zvočne podobe, za ožvitev točk v hiši, ki sicer niso prvenstveno namenjene gledalcem, hodnikom, stopnišč, kleti in drugih prostorov. Pot gledalce/poslušalce vodi skozi stavbo v ritmu pripovedi, ki iz različnih naprav spregovori z zvočnimi in svetlobnimi podobami osebno in intimno besedilo, odlomke iz besedil:

- Drago Jančar, *Severni sij*
- Zlata Vokač, *Marpurgi*
- Janko Glazer, *Maribor z mosta*
- Franc K. Kos, *Minoritska cerkev in jugozapadni Maribor v 18. stoletju*. Kronika slovenskih mest. Letn. 1, št. 3, 1934. Str. 208-2010.
- Navedek iz intervjuja z Zorkom Simčičem

Koncept ambientalne intervencije temelji na naslednjih elementih:

Identiteta mesta

Avtorici sta zasnovali izhodiščno idejo o nekakšnem zvočnem potovanju skozi zgodovino prostora, ki ga danes naseljuje LGM, s poudarkom na raziskovanju različnih funkcij, ki jo je ta historični kompleks v preteklosti opravljal. V času raziskovanja zgodovinskih okoliščin, ki so spreminjale namembnost kompleksa, so ustvarjalci naleteli na različne razprave o iskanju identitete mesta Maribor. Razprave so odpirale vprašanja o tem, kako mesto, staro nekaj stoletij, še vedno ne najde svoje identitete, ki jo pospešeno išče predvsem od razpada skupne države.

²⁴ <https://www.agrft.uni-lj.si/>

Med prebiranjem arhivskih historičnih zapisov je avtorica postavila tezo, da je mesto skozi razvoj večkrat jasno profiliralo svojo pot, identiteto. Tako je nekoč – kot postajališče za trgovce z vinom in lesom, ki so tukaj trgovali – začelo privabljati cerkvene redove, še posebej minorite, ki so na tem mestu postavili samostan, in mestece se je sčasoma razvilo v razmeroma bogato mesto z jasno tendenco po razvoju in širjenju blagostanja. Obdobje se je končalo z uvedbo jožefinskih reform. Z izgradnjo Južne železnice in zaradi svoje lege je kmalu imelo največjo vojaško infrastrukturo v tem delu Avstro-Ogrske. Minoritski samostan s cerkvijo je postal vojašnica. Mesto pa je s prvo svetovno vojno dobilo sedež poveljstva jugozahodne fronte in je bilo postavljeno v samo središče vojaško-političnih dogajanj. Medvojna kriza je pomenila zastoj tudi za Maribor. Druga svetovna vojna je povzročila razvoj industrijskega mesta je prinesla nov zagon in z njim novo identiteto. Zdi se, kot da je mesto vsakič popolnoma dojelo novo usmeritev, nov začetek, novo feniksovo rojevanje, pa vendar je se hitro uklonilo zunanjim vplivom, se predalo in čakalo na novo pot.

Literarna snov

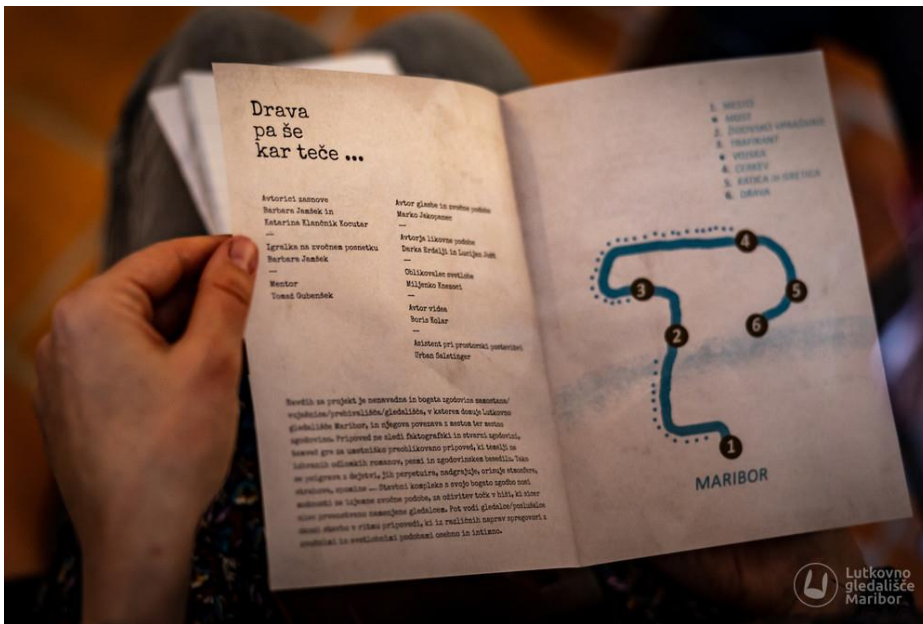
Sledilo je leposlovje, ki temelji na zgodovinskih dejstvih, tem pa s svojim slogom, strukturo, literarnimi liki, predvsem pa z razgrinjanjem usod prebivalcev mesta dodaja atmosfero zgodovinskega obdobja. Predvsem ob prebiranju *Severnega sija* Draga Jančarja in *Marpurgov* Zlate Vokač se je porodil zametek metode, ki občinstvo potopi v atmosfero dramatičnih zgodovinskih dogodkov in skozi male usode običajnih literarnih likov, s katerimi se lahko poistoveti, začuti velika herojstva, ki mesto gradijo, ga usmerjajo med tirnicami zunanjih vplivov.

Prostorska potopitev

Ideja o prostorskem in zvočnem potovanju je posledica želje, da občinstvo začuti atmosfero posameznih zgodb in ideje, da poslušanje ni individualno spremljanje zgodbe, temveč kolektivni dogodek. Zato je bila sprejeta odločitev, da se zvok ne predvaja s prenosnimi mediji, skozi slušalke, temveč kolektivno – za vse hkrati. Postavitev občinstva izvira iz namena, da si poslušalci, če je le mogoče, sedijo nasproti, da se ob poslušanju gledajo, se čutijo in se lahko spremljajo, da poslušajo *v celoti skupaj* in s tem soustvarjajo atmosfero.

Tudi prostor poslušanja je bil skrbno premišljen, predvsem zato ker občinstvo sive cone pričujočih zgodb dopolnjuje z asociacijami. Prostori so opremljeni z različnimi scenskimi intervencijami, postavitvami, včasih zelo realistično izdelanimi, drugič asociativno nakazanimi, odvisno predvsem od perspektive in načina interpretacije posamezne zgodbe.

Glasba večinoma služi kot podtekst in svojo moč kaže v subtilnem komentarju vsebine. Scena, besedilna interpretacija in glasba so enakovredni igralci, ki lahko samo skupaj ponudijo podlago za močno doživljanje dogodka.

Interdisciplinarni ustvarjalni proces

Proces dela in raziskovanja je potekal na več ravneh. Prebiranju zgodovinskih virov so sledila leposlovna dela, v katerih je dogajanje postavljeno v Maribor, najkasneje pred drugo svetovno vojno. Avtoričina ideja je bil nabor besedil, ki so si po slogu, atmosferi in kvaliteti podobna, zato je izbrala dva romana: *Marpurge* Zlate Vokač in *Severni sij* Draga Jančarja. Tema dvema je dodala pesem Janka Glazerja *Maribor z mosta*, arhaični zapis poskusa kritike stropne freske v minoritski cerkvi in arhivsko vojaško poročilo iz 19. stoletja. Besedila je izbirala z mislijo na postaje sprehoda, te pa je izbrala glede na njihov koncept uporabe, kjer se obiskovalci predstav sicer ne zadržujejo, vključno s pogledom skozi okno na zanimiv predel mesta, o katerem teče zgodba, ali pa je v objektu samem pomembna historična zanimivost, ki se asociativno ali dejansko veže z zgodbo.

Besedilna interpretacija

Po izboru odlomkov iz obeh romanov se je avtorica pol leta redno srečevala z mentorjem in analizirala besedilo, ga raziskovala in preizkušala interpretacijo. Ko se je odločila za smer in okvirno zasnovala interpretativni okvir vsake posamezne zgodbe, je to dokončno definirala in govorjeno besedilo posnela.

Vizualna podoba

Vzporedno je teklo skladanje glasbe in oblikovanje zvočne podobe Marka Jakopanca ter scensko-prostorsko postavljanje. Avtorska ekipa, katere del so sodelavci LGM (Darka Erdelji, Lucijan Jošt, Miljenko Knezoci), je zbrala etnološko zanimive predmete, oblačila, pohištvo, posodo, ki ponazarjajo posamezno obdobje in zgodbo. Ideja sodelavca Lucijana Jošta, ki je želel za prvo postajo v preddverju gledališča postaviti nekakšen analogni hologram, je dobivala končno podobo. Prostor za odlomek o Katici in Gretici iz Jančarjevega romana *Severni sij* je v kleti pod minoritsko cerkvijo domišljeno opremila Darka Erdelji. Zadnji prizor predstave pa je vzpostavljen s podvodnimi videoposnetki reke Drave avtorja Borisa Kolarja.

Pomembno je poudariti, da sta scena in glasba nastajali med poslušanjem posnetega besedila, pri doživljanju njegove interpretacije, samo tako je bilo moč doseči sinergijo zgodbe in atmosfere. Projekt *Drava pa še kar teče ...* je primer odličnega in kakovostnega sodelovanja sektorjev v gledališču, ki lahko s skupnim dihanjem ustvarijo kvaliteten umetniški izdelek, katerega sestavni del je prav vsak sodelujoči posameznik.

VI Predlog dejavnosti: Prostor-čas

Vsak dan hodimo skozi prostore, ki se nam zdijo samoumevni. Domače sobe, stopnišča, hodniki, pločniki, ceste, postaje, učilnice, jedilnice, pisarne, domovi sorodnikov in prijateljev stojijo, kot bi bili tukaj od nekdanj za zmeraj. Pa jih vendar nekdo ustvarja. S čim? Kaj opazimo na poti? So vsi predmeti iz istega časa? Kdo jih je postavil, kjer so? In kako vplivajo na nas?

Na običajni poti skozi dan bodite pozorni na okolico. Opazujte. Poslušajte. Vonjajte. Zbirajte drobne predmete, ki se vam postavijo na pot – lončke s kakavom, skodelice s čajem, kupljene vozovnice, vstopnice, prejete račune, odvržene popisane in porisane liste, tudi risbe in slike, do konca ošiljene barvice, odslužene kulice, uporabljene zvezke, pozabljene igrače, najljubše knjige in prerasla oblačila ...

Na kaj vas spomnijo? Zapišite zgodbo vsaj enega izmed njih. Ali se s spominom poveže pesem ali skladba, ki jo poznate?

Nato predmete razporedite na polico ali na mizo. Tako dolgo jih razporejajte, da boste zadovoljni s postavitvijo (kompozicijo). Vklopite glasbo in preberite zgodbo.

To je ustvarjalni način spominjanja na čas in prostor navideznega vsakdana, ki opozarja na male stvari, ki gradijo mozaik, poimenovan življenje.

V šoli lahko iz postavitve ustvarite razstavo, povabite goste in izvedite *asociativni sprehod* skozi vsakdan.

Lahko pa tak medpodročni strokovno-ustvarjalni projekt pripravite ob učnih/študijskih temah, tudi kot referat, seminar, študijsko predstavitev ipd.

